

BUDA-PESTA

21 Augustu st. v.
2 Septemvre st. n.

Va esi duminée'a.

Redact. : strad'a Havas nr. 1.

Nr. 34.

ANULU XIII.
1877.

Pretiuul pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

DESPRE ISVÓRELE ISTORIEI.

IV.

Cartile tiparite la noi in tíera.

Au o importantia capitala pentru filologí'a limbei, pentru literatura; putemu studiá modificarea si transformarea limbei.

Pe scórtiele lor gasimu insemnàri de mare valóre. Boerii nostri aveau obiceiul de a scrie totu ce se întâmplá mai insemnatu in viét'i'a lor pe dosulu unei carti; aceste in generalu erau bisericesci pr. unu ceaslov séu o Psaltire etc. le pastrá cu mare ingrigire, astfelu au trecutu din neamu in neamu pâna la noi. Apoi cartile tiparite se considerau cá unu mare lucru, de vreme ce erau fórt rare.

Gasimu si insemnàri de mici întâmplàri particulare, cari adesea-ori luminéza cursulu evenimentilor mari. Pentru a vedé ce valóre au insemnàrile scrise pe carti tmi iau voia a ve dá unu esemplu.

Sciti cu toti cantecele lui Mihaiu Vitézulu ce suna astfelu :

Audítu-ati de-unu Olteanu,
De-unu Olteanu de-unu Craioveanu,
Ce nu-i pasu de Sultanu ?

Audítu-ati de unu Vitézu,
Care vecinicu siede treazu,
Cátu e tíer'a la necazu ?

Audítu-ati de-unu Mihai,
Ce sariá pe siepte cai,
De strigá Stambululu vai ?

Elu e domnulu celu vestitu,
Care-'n lume a venit
Pe luptatu si biruitu. —

Spue riulu celu Olteanu,
Spue valulu Dunareanu,
Si codrul Calugareanu,

Câte lupte au privitu,
Câte osti au mistuitu
Câte oase-au înalbitu ? !

Multi cá frundiele de bradu,
Cá nasipulu de pe Vadu,
Cá gemetele din Iadu. —

Fostau lesiuri tataresci,
Si Turcesci si Unguresci,
Date 'n sabí românesci.

Alelei Mihaiu, Mihai,
Cáci de noi mila nu ai,
Sé ne scapi de amaru si vai.

Acestu frumosu cântecu se cântá pe vremea lui Mihai Vitézulu in Moldova mai alesu, acésta se vede dupa modulu cum e scrisu si dupa locul gasirii.

In adeveru cantecele s'a gasitu scrisu in

o pisaltire fórte vechia din bibliotec'a monastirii Neamtii. De desubtulu cântecului erau scrise urmatóarele cuvinte cu slova calugarésca: „Scrisu-s'au acestu *viers batrin* de mine ieromonahulu Paise, credinciosu robu a lui Ddieu, ér eu l'am auditu de la reposatulu *bunulu meu Stocan jolde armasielulu.*“*)

Chiar prin titlu prin prefatia, cartile au insemnătate mare, spunc la anulu cutare cine erá domnu, cum se intitulá. Asiá de es. cartea lui Dososteu prológele sfintielor díce: Duca Voda domnu a Moldovei *si Ucrаниеi* etc. si dá notitiile cele mai adeverate a supra familiei acelui domnu.**)

Pe carti aflámu cine erá Mitropolitulu, locul unde s'a tiparitu, in ce tipografia, cui apartínea. De aici putem deduce in ce parti ale tierii se lucrá mai multu, prin urmare unde au fostu inceputulu de lumina si cultura.

Gasimu desemnata marc'a tierii, si se póte face unu studiu paleograficu din cele mai interesante, aretându diferitele fase prin cari ea a trecut, de la fundarea principatelor si pâna astadi. (Acésta se póte face, bine intielesu, avéndu si alte mijlóce afara de carti.)

Aflámu versuri catra domnu, prin urmare putem judecá la ce trépta si ce rolu jucá poesi'a pe acea vreme.

Putemu face istori'a tipariului la noi, putem vedé gustulu acelor ce tipariau carti. Luati pravil'a lui Vasile Lupu si veti vedé, câtu de frumosu si cu ce gustu este tiparita.

Aceste sânt despre cartile tiparite la noi; voiú tratá in scurtu despre tiparu si catalóge.

George Sion.

L A T I E R A.

Sbór'a vaporulu
Cu repedire —
Merge, revine . .
Umbla cá dorulu . . .

Vântulu in urma-i,
Câci nu-lu ajunge
Muge cu gele . . .
Norulu ilu plânge!

Câte sperantie,
Câte dorintie
Duce cu sine,
Si suferintie.

*) Nota din poesiele populare, V. Alesandri pag. 215.

**) „Ateneulu Român“ 1861 lun'a iuliu si augustu de dlu Hasdeu.

Mfi ilu ascépta
Cu nerabdâre,
Cá sè sosésca
La a lor hotare.

Unor aduce
Multa plăcere, —
Altor amoru, si
Lunga durere.

Vóue românce
De pe la sate,
Asta neluca
N'are s'aduca,
Nici superári, nici
Dulci sarutate.

Voi fetisióre,
Cari pe merisce
Spice culegeti
Si murisióre;

Nici cá priviti a
Ei fuga mare,
Holdele treceti
Cu nepasare.

Vorbe curate,
Doine duióse,
Juni glumitori, ve
Face voióse.

Dragi florióre
Imi vine-a díce:
Nime cá voi, pe
Lume ferice!

Girisiu 7/8 1877.

Iosifu Romanu.

Cursu elementaru de istori'a literaturii române.

(Urmare.)

Scrítorii Români

din timpurile cele mai vechi adeca din secolulu alu XIV pana la 1800 inclusivu.

Secolulu XIV.

1. *Hurułu*,*) secretariulu lui Dragosiu Domnulu Moldovei, între anii 1350 si 1360,**) a scrisu o „Chronica“, care se póte considerá cá primulu si celu mai vechiu documêntu alu

*) A se vedé Jarcu: „Bibliografi'a chronologica româna séu catalogu generalu de cartile române.“ Ed. II. Bucuresci 1873 precuvântare p. VI. Iustinu Popfii „Poesia si Prosa“, Oradea-mare 1870 p. 186 si „Isvodulu lui Petru Clanau“ de Gr. Lahovari in „Revist'a Româna“ pe 1861 p. 534—574.

**) Vedi B. P. Hasdeu: „Istori'a critica a Românilor“ ed. II. Bucuresci 1874 p. 86 si 87.

literaturei noastre. Ea cuprinde date de mare interesu pentru istori'a nationala si a nume :

Despre stramutarea legiunilor române din Daci'a traiana peste Dunare, despre reconstituirea tierii in republice dupa trecerea legiunilor peste Dunare, despre functiunile si resiedintiele civile, functiunile si resiedintiele militare, despre garnisonarea cetãtilor si fortificatiunea tierii, despre alegerea functionarilor si insemnele lor; despre formarea imperatiei Románilor de la muntele Emu, despre decadinti'a imperatiei Románilor din Mesi'a, despre Dragosiu si emigratiunea de la Maramuresiu in Moldov'a si sörtea acestei emigratiuni, despre inaintarea in rangu, resplãtirea si triumfulu ce dá patri'a celor bravi.

Hurulu a scrisu „Chronic'a“ sa in o parte precum o aflase scrisa inca din dile vechi de Arbore, ducele campestru (Campodux) alu Chiliei. Dat'a când Arbore si-a scrisu chronic'a sa si in ce limba, ne sânt necunoscute.

Éra in cealalta parte cá martoru continu puranu alu evenimentelor si institutiunilor, cele descrie. Hurulu scrie latinesce, dara cu ânima si cu simtieminte române. Cu dreptu cuvântu considerãmu dara pe Hurulu de scriitoriu românu si inca de celu mai vechiu scriitoriu românu, din a carui opera unu fragmentu a ajunsu pâna la noi.

Secolulu XV. *)

2. Spatariulu Petru Clanau, secretariulu lui Stefanu celu Mare, Domnulu Moldovei (intre anii 1458—1504), dupa cum însémna insusi la finea fragmentului chroniceii lui Hurulu, a scosu acelu isvodu de pe latinesce si l'a scrisu cu man'a sa propria in Vaslui la 13 aprilu 7003 (1495). Manuscriptulu originalu in limb'a latina s'a aflatu de Dragosiu Vorniculu, cuscrulu lui Petru Clanau, in cas'a unui mare boieriu lesiescu Visnosky din Liova in anulu 1494. Acestu fragmentu s'a publicatu pentru prim'a óra la Iasi in anulu 1856 de contra George Asachi sub titlulu : „Fragmentu istoricu in vechi'a limba româna din 1495.“

*) Pe la inceputulu acestui seclu, adeca in anulu 1401 Alesandru celu Bunu Domnulu Moldovei (1401—1433) intemeieza in Sucev'a, vechi'a capitala a Moldovei, o scóla juridica dupa modelulu celei din Constantinopolu. Mai multi invetiati bizantini fure adusi cá profesori. Acolo s'au tradusu legile imperatesci. Totu Alesandru a mai fondatu in Sucev'a o alta scóla greco-latino-slavona pentru clerulu tierii, in care insu-si renumitulu Mitropolitu Teochtistu predã doctrinele bisericeii ortodoxe.

Traducerea inse e necorecta si straina de geniulu limbei noastre, de unde se pare, cá Petru Clanau séu nu vorbiã bine românesce séu cá traducerea lui va fi fostu desnaturata mai tardiu prin copietorii nepricepetori. Cuvinte cá sierbi, a sierbí, populu, matoru, (coptu) gratia, vincel'a, vinci (invinse) escu (sânt in cele XII table pré vechi escit, escint in conj.) fecera, (facura) scriptu, (scrisu) etc. cari vinu inainte in acestu fragmentu, dovedescu cátu a pututu sè pérda limb'a nostra in decursulu secolelor din materialulu seu. *)

Secolulu XVI.

3. *Négoe Basarabu* (1470—1521.) Domnulu Munteniei de la 1513—1521, se tragea din vechi'a familia a Basarabilor si erá frate cu banulu Barbu Craiovescu. Crescerea lui a fostu incredintiata patriarcului Nifonu, atâtu de insemnatu din domni'a lui Radu celu Mare. Négoe Basarabu fu unulu din principii cei mai eruditi ai epocii sale si dintre cei mai bravi domni ce au siediutu odinióra pe tronulu Românicu. Fiu alu muselor ce iubiã a se desfeta cu filosofi'a lui Aristotele si cu operile sântilor parinti, fondã pentru latirea sciintielor la anulu 1510 si in Români'a o tipografia, ale carei lucrãri intrecu prin luxu si frumsetia totu ce s'a tiparitu vre-odata in orientulu Europei. Reconstrui Mitropoli'a de la Têrgoviste, si in onórea vechei capitale de la Argesiu puse a se ridicã o catedrala de cea mai frumósa architectura. Acestu monumentu elegantu s'a terminatu la 1518. Négoe isi impartise tóta averea in binefaceri pentru scapetati, betrâni, veduve si orfani. Atunci dómni'a sa vediëndu, cá averea sociulu seu desecase fara a se terminã monastirea de la Argesiu, isi vendù tóte pretiósese si dete pretiulu lor pentru terminarea acestui capu d'opera artistica, monumentulu celu mai pretiosu ce posede Români'a din timpurile sale de gloria.

De si Négoe Basarabu nu s'a destinsu prin virtutea armelor, cá Stefanu celu Mare séu cá Mihaiu Eroulu, dara sè fia óre mai mica glori'a ce-si o eluptã unu domnu prin binefaceri si mai alesu prin armele sciintiei? Négoe Basarabu primulu domnu românu autoriu si inca autoriu in limb'a nationala, éra nu in cea slavica, ce erá atunci la moda prin curtile domnilor Români. Elu a scrisu o *autobiografia si o colectiune de invetiaturi istorice, religióse si*

*) Vedi scrierile mentionate mai susu la locurile citate.

politice pentru fiulu seu Teodosiu, din care se afla o copia din 1654 in bibliotec'a centrala din Bucuresci, tiparita numai la anulu 1843.

Déca spatiulu ne va permite, ne vomu mai reintórce la acésta opera, primulu monumetu literariu scrisu in limb'a româna.

4. *Luc'a Stroici*, numitu de comunu „Lupulu“ parintele filologiei latino-române, dupa cum îl numesce eruditulu nostru istoricu B. P. Hasdeu. Barbatu nascutu cam pe la 1533—1534, dintr'o inalta familia aristocratica, adaptatu din tineretie la isvorulu sciintielor, portâ sub siese domni ai Moldovei onorificulu postu de Mare logofetu. Ne-a remasu de la dinsulu : „Oratiunea Domnului“ (Tatalu-nostru), scrisa cu litere latine si purificata de barbarisme, pe care o a descoperitu istoriculu Hasdeu intr'o carte polona intitulata : „Corpulu legilor polone“, adunate de Stanislau Sarnicki in Cracovi'a la 1597. Facêndu adéca Luc'a Stroici cunoscentia cu acestu enciclopedistu polonu si dorindu ai dá o idea despre originea limbei nóstre, i impartasi rugatiunea Domnului in limb'a româna, scrisa cu vechile litere române si corésa in cuvintele ce-i se pareau straine. Celu mai vechiu monumentu alu purismului limbei nóstre si alu scrierii ei cu litere latino-române, insemnatu atâtu in privinti'a ortografiei, care si-o formâ elu insu-si pe basea itimologica, cu adânca petrundere in firea limbei române si care pestrece in deplinitatea sa multe pretinse sisteme ortografice de astadi, p. e. elu scrîe : *ceriu*, *sè fia voi'a ta* etc. câtu si in privinti'a stilului, càci la dinsulu aflâmu mai ântâiu nisuinti'a nobila de a sterge din limb'a româna elementele straine, virite in ea prin usulu liturgicu alu limbei slavice. Asiâ cetimu la dinsulu : *pane*, *ispita*, *mantuire* etc. in locu de *pita*, *nepaste*, *isbobesce* etc. cuvinte ce la aflâmu inca in rugatiunile Dominicale contimpurane. E micu acestu documentu, ce e dreptu, stâ abiâ din câte-va rënduri, dara asiâ câtu e de micu, valoréza celu putînu unu domeniu mare si e de ajunsu a face numele lui Stroici veneratu la posteritatea.

Noi reproducemu ací „Oratiunea Domnului“ a lui Luc'a Stroici in form'a sa originala, precum se afla publicata de d. B. P. Hasdeu, dupa „Corpulu legilor polone“, adunate de St. Sarnicki :

„Parintele nostru ce iesti in ceriu, swincaskese numele teu ; se vie imperacia ta, se fie voia ta, komu ie in ceru assa ssi pre pamintu. Penia noastre secioase de noai astadei. Ssi iarte noae detoriele nostre, cum ssi noi lesem detor-

niczilor nosstri. Ke ie a ta imperacia ssi putea ssi cinstia in veczy veciloru, Amen.“*)

5. *Petru Cercelu* (1554—1594) s'a nascutu in Munteni'a la anulu 1554 din mum'a sa Voica si parintele seu Petrascu celu bunu, care se sui pe tronulu muntenescu la 1558, dupa scóterea din domnia a tatalui seu Radu calugarulu si esilarea lui in Palestin'a, la o manastire unde si muri.

Abiâ unu anu trecêndu de la suirea pe tronulu a lui Petrascu, sultanulu superatu îl chiamâ la Constantinopolu si de aici îl esilâ tocmai la Babilonu in Persi'a, dându domni'a de a dóu'a óra lui Mircea Ciobanulu.

Ambasadorulu francesu la Constantinopolu D'Avamont, trecêndu pe la 1553 prin acelu orasiu si ascultându plângerile Voivodului nostru intervine la Porta si reusiesce ai redâ tronulu.

Detori'a din vechime inca de la Mircea celu betrânu, erâ cá fia-care domnu sè tramita la Pórta pe unulu din fiii lor dreptu ostatecu, pentru cá astfelu sultanulu sè fia mai siguru de fidelitatea Românilor.

Petrascu fu silitu a tramite pe copilulu seu Cercelu in etate de 10 ani la Constantinopolu, unde a fostu primitu si tinutu cu onóre la curtea sultanului Murad.

La 1557 murindu Petrascu, inveninatu de vorniculu seu Socolu, Petru Cercelu tineru de 17 ani cerâ indesiertu tronulu parintelui seu, càci sultanulu Solimanu condusu de vizirulu celu mare Mahomed Sokolli, care favorisâ pe Mircea Ciobanelu, dede acestuia domni'a pentru a patr'a óra ; si pentru cá nu cumva Cercelu fiindu liberu sè tréca in Munteni'a, sè faca vre-o turburare, îl esilâ la Rodusu. Ací Petru Cercelu petrecù 9 ani pâna la 1566, când murindu Suleiman celu mare, fiulu seu Selim, îl esilâ la Trebisont'a, de aici la Cipru in Caromani'a si in fine la Damascu. De ací eliberându-se, facù o caletoria aventurósa in mai tóte statele Europei. Petru Cercelu a ajunsu la tronulu Munteniei in anulu 1583, domni'a lui inse durâ numai doi ani, adéca pâna la 1585. Elu din etatea de 12 ani pâna la 45 nu incetâ unu momentu de a nu cercâ valurilesu sub orizonturi straine, cutrierându mai tóta Europa si Asi'a, batêndu la usi'a mai tuturor curtilor Europei si fiindu pretutindenea imbratsiatu.

Invetiatu cá putîni din principii si regii

*) Conf. B. P. Hasdeu : Luca Stroici parintele filologiei latino-romane, Bucuresci 1864 si Justinu Popfiu : Poesia si Prosia p. 112—115 si 200—204.

din epoch'a sa, sciindu 12 limbe, elu atragea a supra-si prin maniere si sciintia admiratiunea celor mai rafinati curtesani si a ómenilor celor mai instruiti ai timpului.

Scriindu versuri in limb'a lui Tasso, curtea cea italiana a Caterinei de Medici erá incântatu de acestu óspe din valea Dunarei, care stralucia in acela-si timp si in acela-si locu cu unu altu osu de Romanu Ronsard „regele poetilor“ aretandu-ne câtu de aspra si selbetea erá temperatur'a de la Carpati, care ucidea séu alungá de parte ori ce flóre nascênda pe terenulu literariu.

Strainetatea trebuiá sè faca unu Ronsard, unu Cercelu!

Din poesiele principelui nostru abia un'a ne-a remasu, gratia amicului seu italianului Francesco Pugiello, doctoru in dreptu, celebru in tóta Italia, bunu prosatoru, mare diplomatu si fericitu autoriu de rimoscane, care o primi de la Cercelu cându ambii se aflau in Franci'a la curtea lui Enricu.

Ea este innu catra creatoriu in care simtimêntulu religiosu respira cu profusiune avêndu unele versuri ce aru face onóre se le desenne cei mai distinsi poeti. Noi reproducamu mai la vale acestu innu.

Colectiunea completa de poesii ale lui Petru Cercelu, déca s'ar puté gasi vr'odata, ar face pentru noi obiectulu unei legitime mândrie nationale, acestu principe românu fiindu in viétia chiar numeratu printre poetii toscani, „care fericire, dice unu contimporanu, nu se gasesce nici la unu principe italianu.“*)

6. *Coresi*, Diaconulu Brasiovlui, a tradusu si tiparitu acolo in 1561 (7069) Ianuariu 30 „Evangeli'a fora tëlcu.“ Unii scrutatari de carti vechi românesci sustinu, cá acésta Evangelia ar fi fostu in limb'a slavona, noi inse probâmu prin Glossariulu lui G. Seulescu, cá acea Evangelia a fostu in limb'a româna fiindu cá George Seulescu a elaboratu Glossariulu seu **) avêndu in vedere originalulu lui Coresi din 1561, cá prim'a carte tiparita in româ-

nesce. In 1577 traduse si tipari totu acolo „Psaltirea.“ Dupa Seulescu acésta carte s'a publicatu la 7076 (1568)*). Totu dinsulu a tradusu si publicatu inca : „Cazania“ I. Brasiovu 1570; „Cazania“ II. totu acolo in 1575 si „Omilariulu“, totu de acolo din 1580. Feciorulu acestuia tipari totu acolo o „Liturgia Slovesca“ la anulu 1588. Famili'a lor se pare a fi grecésca de la Chia**), inse nobilitata in Români'a.***)

7. *Popa Jane* paroculu de la biseric'a Schiailor in Brasiovu, colaboratoru la „Omilariulu“ de acolo din 1580. La acestu „Omilariu“ a colaborata si pop'a Mihaiu totu de acolo.

8. *Mihaiu Tordasi*, episcopulu Românilor din Transilvani'a in secolulu alu XII, cându inca totulu erá nadusitu de slavismu, vediêndu cu durere, precum dice elu intr'unu locu „cum tôte limbele nu si inflorescu intru cuvintele maretie ale lui Dumnedieu, numai Români nu au pe limb'a lor acele cuvinte“, se puse la lucru si in colaborare cu Herce Stefanu parocu in Caraivanu Siebesiu, Iacovnu Efremu dascalu in Siebesiu, Pescisielu Moise si cu Achirie protopopulu Huneodórei a tradusu si publicatu „Biblia“ de Orestia din 1581. Totu acolo si totu in acela-si anu publicá si „Pentateuculu.“

(Va urmá.)

George Popescu.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmare.)

XIV.

Serviciulu falsu.

— Ce felu! — intrebá Rahon, — mai este inca si altu ceva?

— Astépta, — continuá marquisulu, — vei vedé. Dupa nascerea incheiata intr'unu modu atátu de norocosu, se ivira niste friguri grozave. Mósi'a afirmá, cá ea nu vede nimicu inspaimentatoru, si cá va face sè tréca si acele; dar castelanulu i erá téma si chiamá pe medici, cari se rentórsera fôrte superati si in-

*) Despre petru Cercelu conferéza: M. Cogalnicénu „Histoire de la Valachie“, Berlin 1854; G. Baronsi: „O caletoria prinse colii istorici“, Bucuresci 1870; C. Esarcu: „Petru Cercelu, documinte istorice descoperite in archivele Venetiei“, Bucuresci 1874; Gr. Tocilescu: „Petru Cercelu, memoriu istoricu“, Bucuresci 1874; si G. Misailu articolulu: „Invetiatur'a la Români“ in Revist'a Româna pe 1863 pag. 419.

**) Vedi-lu reproducu in „Buciumulu Românu“ fôia lunaria, Jasi Tip. Buciumulu Românu, 1875 p. I. si urmat.

*) V. opulu de mai susu p. 289.

**) De George Coresi din Chio. Vedi Dem. Procopiu la Fabriciu bibl. greca Tom. V. p. 772. Nro VI. Cartile lui se afla in bibliotec'a dela Paris, Cat ms. Tom. II. p. 269. Cod. 1264. si p. 310. Cod. 1373. Era de ale lui Joanu Coresi din Chio, Epistole catra Mitrofanu patriarchulu Constantinoplei se afla la M. Crusiu in Turco-Grecia I. III. si IV. ect.

***) Diplome pentru Coresi logofetulu si feciorii lui se afla dela principii, Petru, Alesandru si Michnea, din anii 1567, 1570, 1571, 1581 si 1582.

ceputa unu tratamentu. Frigurile totu cresceau. Progressele slabirii fure atâtu de repedi, încâtu a d'ou' a di, jun'a mama, definitivu condamnata, primi sacramintele din urma si nu mai cugetá decâtu sè móra. Spre norocire, mósi'a erá inca acolo. „— De cumva mi-se va permite, — dise ea, — voiu încercá unu mijlocu din urma, si cu ajutorulu lui Dumnedieu nu desperu a reesi. . .“ Nimene nu se opuse la incercare, precum bine poti cugetá, si peste optu dile castelan'a, deplinu-sanetosa, parasi patulu, sè se duca in capel'a castelului, sè multiamésca lui Dumnedieu. Éta ce s'a intemplat, si in ór'a acést'a orasiulu Puy nu vorbesce despre altu ceva, decâtu despre acea cura, care a creatu pentru totudéuna reputatiunea unei persóne atâtu de modeste si pline de meritu.

Annibal ascultându pe marquisulu, dedea de câteva minute semnele unui entusiasmu nemarginitu.

— Admirabilu! admirabilu! — esclamá elu apoi lovindu-si mânele de olalta. Ah, vere, ce servitiu mare mi-ai adusu!

— Cum? — intrebá Saint-Maixent plinu de mirare.

— Vorbindu-mi de acésta mósi'a ne asemenabila, ai imprasciatu neliniscirile mele si mi-ai ficsatu nedecisiunea. Acésta ne trebue nóuc nu voiescu altele!

— In adeveru se póte, cá ar fi o buna alegere, — respunse marquisulu cu unu tonu nepasatoriu; — e invederatu cá dupa faim'a publica, cu greu ai puté gasi o alta femeia de profesiunea ei care sè o intréca.

— De siguru nu voiú gasi nici una in stare de a puté emulá cu ea nici inca de departe. Degetulu lui Dumnedieu mi-apare visibilu in tóte aceste. Crede-me, cá nu este numai o intemplare cá ai auditu vorbindu-se de acésta femeia. Acuma nu trebue sè perdemu timpulu cá s'o aducemu. Vreu sè-o retienu fara întárdiare si sè vina câtu mai curédu. Traindu lângá contes'a câte-va septemâni, ea i-va cunósce temperamentulu si tóte voru reesi cu atâtu mai bine. Mâne intendantulu meu Lactance va merge sè o caute. Te rogu spune-mi numele ei.

— Numele ei? — respunse Saint-Maixent, — dar eu nu-lu sciú.

— Totusi dóra a fostu pronunsiatu inaintea Dtale.

— Fara indoiéla si mai bine de diece ori; inse de totu mi-au esitu din minte. Ce trebuintia aveam eu sè tienu minte cum se chiama acea tieranca?

— Dar celu putinu scii unde siede ea?

— Ba. Sciu cá dins'a siede intr'unu satu in departare de dóue séu trei mile de Puy, éta totu.

— Asta e o fatalitate! ah vere, cum nu te-ai gânditu la contes'a cându ai auditu vorbindu-se de acea femeia!

— Din contra m'am gânditu multu; dar am crediutu, cá te-ai ingrigitu mai de multu, si nu mi-am intipuitu, cá alegerea Dtale sè cada a supra unei femei necunoscuté, care n'are pentru ea decâtu talentele sale.

— Acuma cum se-o regasimu?

— Numai acésta te neliniscesce?

— Mi-pare cá am cauza! Poti sè me scoti din acesta confusiune?

— Nu me indoiescu.

— In ce modu?

— Fii liniscitu. Nu intendantulu dtale Lactance, ci servitoriulu meu Lazaru va merge mâne la Puy. Elu

va intrebá pe ómenii din otelu, de va trebui va percurge totu orasiulu si giurulu, si ti-va aduce mósi'a de care a auditu si elu vorbindu-se, cáci mi-a dísu câte-va cuvinte pe cale despre acésta.

— Primescu, vere, primescu, si ti-sum recunoscatoru din tóta ânim'a pentru acestu nou servitiu!

Pâna cându in sal'a de mâncare a castelului a decursu conversatiunea, la care amu facutu sè assiste cetitorii nostri, miculu pavilonu din parcu serviá de teatru unei scene pe care nu-o putemu lasá sè tréca in tacere.

Lazaru, precum scimu, a fostu insarcinatu de Saint-Maixent sè duca mâncari ex-profetítórei de norocu bunu, prinsoniera in acelu pavilonu.

Dicemu prinsoniera, si inca cu intentiune, cáci cele dóue usi fiindu incuiate si ferestile fiindu provideute cu fiere gróse, Simiona Raymond se aflá in o adeverata prinsóre.

Saint-Maixent voiá asiá.

Elu avea cea mai mare trebuintia de acea complice mai istétia între tóte, dar a carei complicitate nu erá voluntaria, spre ai lasá posibilitatea de a-se sustrage prin fuga de fapt'a infricosiata ce voiá sè-i impuna.

Asiá dara catra miédia-di, Lazaru ascundiédu in busunariile sale mari o pâne, o pasere rece si o butelia de vinu, se furisá printr'arborii pavilonului, si siguru de a nu fi nici spionatu nici urmatu, elu apucá drumulu catra pavilonu.

Simiona Raymond a reflectatu in totu decursulu noptii in carutia acoperita cu pândia, pe care o escortá marquisulu si servitorulu seu afurisitu.

De deminétia, singura in odaia de budoaru, martora orgieloru lui Lactance cu tigancele necunoscute si a amorurilor lui Saint-Maixent cu frumós'a Olimpia, ea reflectá inca, si marquisulu nu se indoiá de pericolulu celu mare ce i-faceau acele reflesiuni, tocmai in ór'a in care elu se credea siguru de succesu si domnu absolutu asupra víctoriului.

In momentulu in care Lazaru intorcea chiea in incuiatórea unsa cu ingrigire, Simiona Raymond erá deplina revolta si perfectu decisa a refusá ascultarea de acela, care pretindea a domni a supra ei cu tóta greotatea unui trecutulu infamú.

— Este cu neputintia, — dise ea, — cá fiindu cá odinióra nu m'am retrasu inaintea crimei, sè fiu totdeuna in servitiulu ei acésta ar fi monstruosu. Ce folosu ar fi atuncia de caintia? Voiu frânge caten'a prin care marquisulu Saint-Maixent pretinde a me tiené. Voiu întorce in contra lui arm'a cu care dinsulu voiesce sè me nimicésca; elu crede cá nu se póte rani, i voiú aretá, cá se amagesce!

Simiona nu sciá unde se afla. Nu sciá in modu positivu ceea ce i se putea cere; dar cu admirabil'a sa minte agera, ea ghiéi in parte planulu marquisului. S'ar fi remasitu cu indresnéla pe capulu seu, cá vorb'a erá cá ticalosulu sè póta câstigá vr'o moscenire, si in asta privintia nu putea ajunge la scopu decâtu prin omorirea unui copilu gata a se nasce.

Convinsa cá nu se 'nsielá in presupunerile sale, ea meditá astfelu:

— Copilulu pe care elu voiesce sè-lu facu a disparé, apartiné de siguru cutarei familie bogate si puternice. Parintele nu póte sè fia decâtu unu domnu mare. E bine, voiú merge de-a dreptulu la acelu domnu si voiú marturisi lui tóte sinceru si lamuritu.

trecutul meu, adeverat'a mea situatiune, condamna-rea la mórte, care fara 'ndoiéla me apésa inca si acuma; dar totu-odata i voi spune, cum celu mai infamtu gentilomu ce se afla pe paméntu voiesce sè me constringa cu sil'a si prin amenintiare a comite o crima nóua. Si, dupa ce mi-am descoperitu astfelu viéti'a, voi cere acestui domnu mare protectiunea sa ce nu mi-o va refusá. In schimbulu serviciului facutu si alu copilului scapatu prin mine, elu va obtiné graci'a mea. Saint-Maixent, demascatu, va fi perdutu voindu sè me pérda prin mine, si asiá va fi bine.

Reflessiunile lungi ale Simionei se resunau asiá, cându usi'a hudoarului se deschise, si jun'a femeia se aflá fatia de Lazaru, care o priviá cu placere si avea o fatia vesela.

In presinti'a amantului seu de odinióra, pe care nu fara ratiune lu-acusá cá a descoperitu marquisului secretulu numelui ei adevratu si alu retragerii sale in satutiulu Chamblas, prim'a miscare ce facu Simiona fu o miscare de manía.

Dar Lazaru singuru i putea dá desluciri despre multe lucruri, pe cari ea voiá sè le scía, si de siguru prin dulcétia si nu prin maniera grosolana putea a-lu face sè vorbésca.

Simiona intielesese acést'a. Ea se predomni, si spre a face o introduce comedei ce avea sè jóce cu servitorulu, spre a descoperi secretele dlui seu, ea se sili a suride.

Sè insemnámu in trécatu, cá Lazaru se aflá pentru prim'a-óra, de multu timpu, singuru cu ex-amant'a sa.

— Buna diua, vechiulu meu amicu, — dise ea intindiendu-i mana.

— Ah! la draci! Simiona, — esclamá strolimbatulu, — éta-me uimitu de acésta intimpinare graciósa, si nu mai putinu incantatu decátu suprsinu! Me asteptám cu totulu la altu ceva.

— Pentru ce?

— Cunoscéndu frumósele tale proiecte de retragere si de viétia onesta, eu mi-am intipuitu, cá dóra te vei fi superatu, pentru cá am ajutat pe marquisulu, domnulu meu, sè te descopere.

— Acést'a fu o ilusiune, scumpulu meu. Cându cine-va, cá mine, a invinsu tóte vijelfile vietii, nu ajunge a voi sè rumpemu din tóta ánim'a si din totu sufletulu cu trecutul. De altminte, trebue sè-ti marturisescu, cá nimica nu e asiá monotonu cá virtutea. De siese luni de cându o practicu, am inceputu a me obosi.

— Totusi, de cumva noi n'amu fi vinitu, ai fi continuatu inca acésta viétia esemplara, de care pareai atátu de incântata?

— Dómne, da . . . din lips'a ocasiunii spre a o schimbá. Apoi aveam frica. Gândesce numai, cá mântuinti'a séu perderea mea atêrná de putínu lucru. Trebuiá sè me ferescu cu totu pretiulu inca si de umbr'a presupunerii. Renumele meu bunu mi-a intemeiatu sigurantia. Astadi tóte se schimba si nu me mai temu, fiindu cá marquisulu Saint-Maixent me ia sub protectiunea sa, cáci elu mi-pare puternicu si bogatu.

— Bogatu, — lu-interrupse Lazaru; — va fi in curédu si inca tare. Vomu numerá totu miliónele, scump'a mea, si eu voi fi intendantulu lui. La draci! ce dici tu la ast'a?

— Dicu cá tu esti flacáu norocosu si speru sè

capetu si eu bucatiele de plóia de aur. Marquisulu e generosu, nu-i asiá?

— Cá unu rege. Vei fi multiamita.

— Sum inca de acuma; dar voi fi si mai tare, cându voi scí ce am sè facu?

— Nu ghicesci, cá este vorba sè te folosesci de meseri'a ta?

— A perde unu copilu, nu-i asiá?

— Da.

— Copilulu unei dame mari?

— Asiá. N'amu intrá in amenuntile aceste, déca importantia afacerii n'ar meritá. E vorb'a de o mostenire colossala.

— Si acésta dama mare e complice?

— Oh! nici decátu. Ea si-ar dá viéti'a, pentru cá copilulu sè traiésca. A devini mama, acest'a e visulu ei de patru-spre-diece ani! De altminte, tu scii, cáci o cunosci.

— Eu? — murmurá Simiona cu mirare.

— Eh! da, fara 'ndoiéla. E client'a ta cea mai de pe urma, contess'a Maria de Rahon.

Simiona se clatiná si scóse unu tipetu.

XV.

Simiona se introduce in castelu.

— Ah! sè vedemu, — intrebá Lazaru de totu suprsinu, — ce ti-i?

Simiona nici nu audí acésta intrebare.

— Contess'a Maria de Rahon, — repeti ea; — acea femeia, careia i-am esplicatu visulu si i-am propocitu viitorulu!

— Acea-si persóna adevrata si naturala, — respunse Lazaru.

— Acelu visu, — continuá Simiona cu focu, — insemná, cá contess'a va nasce o chimera. Oh! mi-afacu a minte de elu! Liniile din palm'a sa anunciau destinulu celu mai curiosu. Víua si mórtá de odata, dicea oroscopulu infalibilu. N'am uitatu nimica din elu. Sciintia misteriósa, a carei adepta am fostu, nu esti nici vana, nici mincinósa! Éta cá deja vine a se realisá partea prima a profetirii, si cându va sosi diu'a, cându óra va suná, a dóu'a inca se va indepliní.

— Credi dara mai multu decátu ori cându in profetirile tale? — murmurá Lazaru de jumetate uimitu, de jumetate in batjocura.

— Déca credu! — esclamá Simiona.

Apoi, dupa o tacere, ea adause de totu incetu:

— Dar asiá, departati-ve ingrigirile mele! Ceea ce trebue sè sosésca, este scrisu pe paginele neschimbacióse ale cartii destinului si omulu nu póte schimbá nimica. Pentru ce a încercá o resistintia fara intielesu fatia de puterea necunoscuta ce me mâna inainte? Crim'a nu esiste cându este arbitriulu liberu. Ori ce mi se va comandá, eu potu sè me supunu. Cutítulu care taia e nevinovatu, numai vointi'a e criminala; eu nu sum decátu instrumentulu passivu in manile fatalitátii.

Erá facutu! Acelu fatalismu orbu, unitu cu superstitiunea nu mai putínu órba, a triumfatu a supra starei nedecise a Simionei.

(Va urmá.)

S A L O N U

Calendarul săptămânii.

Dumin.	21	2	E. 13 d. R. s. ap. Tadeu.
Luni	22	3	ss. mm. Agatonie, Acindin.
Marti	23	4	s. st. m. Irineu, c. p. Calinic.
Mercuri	24	5	s. st. m. Eutiche, s. m. Tation.
Joi	25	6	s. ap. Titu, ss. pp. Mina, Epifaniu.
Vineri	26	7	ss. mm. Adrian, Natalia, Atic.
Samb.	27	8	cc. pp. Pimen, Liveriu, Osiu.

Reminiscenție

de la a VII. adunare generală a „Reuniunii invetiatilor rom. gr. or. din dieceza Caransebesului, ținută la Recitia în 13, 14 și 15 august 1877.

Suvenirile sînt tesaure scumpe, ce pastrăm cu multa iubire și ingrigire.

Cine n'a ordinaru cîndu-va, rentornîndu din o excursiune acele obiecte merunde, ce s'au aflatu demne de pastrare, fara de-o emotiune viua și fara de-o gîndire și mai viua? — Cine nu si-a adusu o flóre, o frundia s'eu o petricica, care s'eu revoce in colori fidele loculu unde a statu trupin'a falnicului arbore ce-si intindea ramurile sale asemenea unor bracie mari si gigantice, seu stanc'a cea drépta, ce stá firma neclatita cá si caracterului virtuosului? S'eu déca a lasatu tóte aceste, cine n'a grabitu a-si schitiá acele impresiuni natur. le pe paginile diariului seu, pentru cá dupa ani si díle s'eu de lecteze de nou; pestrecîndu-le idealminte, s'eu se credia ierasi in acele locuri admirabile unde petrecu-se nisce óre neasemenabile si incantátore? — — . . . Cáci tóte trecu . . . tóte, se petrecu; infloresce primavér'a, vér'a, vine tomn'a — ingalbinesce frundia . . . trece jun'fa si visulu, se alina simtiulu si remâne numai — suvenirea.

Recunoscintia suvenirii, cáci ea pastréza cele trecute, care ne mai potu distraze cîndu caletorimu pe locuri plane, ce se intindu fara vre-o variatiune; bunióre cum fuse penta noi campenii luni 16. l. c. pana ce nu se aretara contorile muntiloru prin aerulu ingramaditu.

Atunci incetara suvenirile! Atentiunea se incordá din ce in ce, pîna la ór'a 11 a. m. cîndu ajunse trenulu la Bogsia-rom. unde acceptá pe participantii adunării generale, una dintre cele mai entusiastice primiri, de cátra poporu si inteligentia; salutári de simpatia si bucuria, salutári insuflitate si cordiale rostite de Dlu A. Diaconoviciu presedintele comitetului localu din Recitia, de Dlu M. Tiapu presedintele reuniunii invetiatiloru si-a Dlui J. Marcu inv. in Bogsia-rom.

Dupa unu intervalu scurtu, intre stringeri de mîna si salutári fratiesci se asiediaru toti pe unu trenu separatu compusu din unu síru lungu de vagóne deschise, — acompaniati fiindu de dame si domni din locu si giuru — si petrecuti de cántece si esclamatii voióse, — trenulu plecá.

La partea opusa inse — acolo unde publiculu Bogsianu si-are petrecerile sale de véra, acolo unde curge isvorulu cristalianu, ni se dadu cátu-va timpu pentru restaurare, éra eu preferii a suí acele trepte

de pétra ce te conducu la-o terasa, de unde se infaci-siéza unu prospectu liberu.

Apoi la unu singuru signalu ne ocuparamu iarasi locurile, pornindu pe acelu drumu ce se sierpuesce asemenea unei prime elastice printre munti cu laturi brezdate, si éra altii acoperiti de arbustii sombrosi; vedeamu musce paduróse, nepatrunse de sóre si plóe, tufe verdi si fragede ce adi au unu mirosu strabatatoru, esalatu nu numai din bogati'a frundisiului, ci si din ap'a ce curge in cataracte murmurátore.

Intru adeveru nimica alta nu lipseá la asta panorama incantátore, ce avea de fondu o verdétia vénéta, éra la ambele margini munti inalti si umbriti, si josu vaisióre sapate de mam'a natura, vaisióre recortite de sprintenele curse de apa pe lînga care sta pastoriulu cu turmiti'a, — nimicu nu lipseá de cátu colo susu o capela, si vedeamu tabloulu fidelu ce-a potutu s'eu inspire lui Uhland poes'fa:

„Droben steht die Kapelle
Schaut still in's Thal hinab,
Drunten singt bei Wies' und Quelle
Froh und hell der Hirtenknab.“

Iute . . . pré iute se continuá calea, findu salutatit totu la distantie scurte de multime de poporu, si de junimea scolare ce inundá vagónele cu cununi si buchete, pîna ce de odata ni se infatisiá Recitia postata capriciosu de la bréulu muntelui pîna josu in siesulu seu avutu. Aice a fostu intimpinarea frenetica si facéndu abiá unu pasiu, ne-amu convinsu, cá ospitalitatea românilu aice este miscátore.

Nu aveam multu timpu, cáci program'a ne invitá pe 4 óre d. n. in scól'a gr. or. rom. din Recitia la o conferintia, pentru modificarea statutelor. Apoi noi ce doriamu a vedé si audí toti inca ne indreptaramu intr'acolo. Aflaramu unu numeru considerabilu de invetiatori, chiar si din cele mai departate comune; atestu cá adunările de pîna acum au desceptatu interesu, pîna si la cei mai infocati aderinti ai scólei vechi.

Conferinti'a isi luá cursulu sub presidiulu Venu Botosiu, si avuramu satisfaciune a vedé cum brav'a inteligentia, persóne meritate, cu tactulu si esperintiele lor avute nisuiu a ajutá in ori ce directiune intreprinderea ast'a tintera a dlor invetiatori, cá astu-felu pasîndu pe calea legii scopulu lor s'eu nu remâna ilusoriu, ci s'eu fia incoronatu de successulu doritu.

Conferinti'a durá pîna catra 8 óre, cîndu si plecara cu toti la otelulu „Novotny“, unde se dadea unu concertu de catra orchestrulu instrumentalu montanisticu din locu.

Publiculu auditoriu a fostu mare éra esecutiunile pieselor fórté esacte. Observu, cá atentiunea cu care s'a compusu program'a concertului, a fostu penta noi gentila. Cu deosebita complacere s'a ascultatu piesele nationale, mai cu séma „Putpureulu românu“ pe care trebura s'eu lu esecute bravii musicanti-de dóue ori intre aplauzele cele mai sgomotóse.

Marti 14 la 7 óre dimineti'a s'a celebratu in biseric'a gr. or. din Recitia chiamarea spiritului sântu, la care ocaziune s'au adresatu dloru invetiatori dóue cuventári petrunse de convingerea totu ce este nobilu

si moralu; un'a de catra vener. dnu Bereanu parocu localu, éra cealalta de Rd. dnu protopopu I. Popovicu.

Inainte de timpulu otaritu, éra sa'la spaciósa plina de dame si domni, de pe a caroru fetie se putea vedé interesulu viu. Óspeti de onóre inca numerà acésta adunare generala multu mai multi decâtu ori cându. Amintimu pe magn. sa dlu dr. P. Vasiciu, dlu L. Calaceanu, magn. Satak insp. com., dlu deputatu Antonescu, dlu I. Petricu jud. reg., dlu L. Simonescu prot. not. com. si altii. — Precisu 9 óre a salutat pres. Reun. dlu M. Tiapu adunarea generala, declarându o deschisa.

Nu voiescu sè facu aicea processulu verbalu, dar fia disu in onórea dlor invetiatoru, propunerile si debaterile au decursu astu-felu, câtu chiar strainii mai cu séma delegatii Reun. inv. ger. din Ungaria de sudu si-au esprimat recunoscint'ia.

Da! asta ne trebuesce — sè fimu precauti in tóte miscàrile nóstre nationale — fia de ori ce natura, cá sè ne cunósca strainii si din partea cea buna!

Conformu programei acestei Reuniuni dlu pres. anuncia 5 disertatiuni si-a nume:

a) Ce insusiri trebue sè aiba invetiatorulu cu privire la portarea sociala? de dlu I. Tina.

b) Unu cuvêntu despre educatiunea domestica; cultura corporala si spirituala, de dlu I. Marcu.

c) Despre scóla poporala si invetiatoriu de dlu I. Simu.

d) Priviri scurte a supra vietii nóstre nationale bisericesci din indemnulu statutului orgn., de dlu prof. I. Nemoianu.

e) Educatiunea mamelor de familia, de dlu I. Albu.

Disertatiunile au fostu peste totu fórté bune si predate astu-felu, câtu credu cá multi voru fi dusu ideii noi cu sine, idei frumóse si salutare.

Da! principiulu dloru diseranti este a promová cultur'a in tóte directiunile, cá punendu-si dnii invetiatori sânta lor chemare la ânima, sè-si faca devisa: „perfectionarea propria, cá sè póta perfectoná pe altii.“

Este sublimu! Sè avemu invetiatori bravi, càci ei sânt adeveratii luminatori ai poporului, din a carui sinu evoréza binele, progresulu natiunii întregi. Dar natiunea numai atuncea va progressá, cându se va dedicá ingrigire paralela ambelor sesse!

Éta unu adevéru, ce trebue sè-lu recunósca ori care din noi! Astadi cându educatiunea a luat si la noi avêntu amesuratu timpului progresivu, cându tóte natiunile se mândrescu cu barbatii si femeile lor, la noi se vorbesce numai de barbati si déca nu se tace de femei atunci de siguru striga: „Dati-ne femei culte!“

Asta este mai totu ce am auditu despre femeia româna, dar nime nu se cugeta seriosu, cá ea sta de parte napoi, pe unu tiermure secu, singura . . . mai fara unu amicu . . . lasata in mânilé sortii.

Acum a pledatu o vóce si pentru ea, si chiar din corpulu invetiatorescu; permita-mi dlu diserante Albu, si toti ceialalti dni diseranti, sè-le esprimu recunoscintia, si cá amu dorí pré multu sè vedemu câtu mai ingraba discurselé lor interesante distribuite publicului românu.

Dupa mai multe tratári oficióse, adunarea se incheià, si mai toti trecura in sala laterala la banchetu.

Érá o placere a privi cu câtu intimitate erau cunoscutii si straini. N'au lipsitu nici toastele ba mai cá treceau in infinitu. Toaste pentru rege si tiéra, pentru superioritátile bisericesci, scolare si comitatense, pentru prosperarea Reuniunii si mai la capetu redica Dlu I. Petricu, recunoscutulu cavaleru, pentru damele române.

Dupa incheierea banchetului asociându-ne mai multe persóne, visitaramu — condusi de unu cicerone escelentu — etablisimentele cu deosebitele lor despartieminte.

Nu me potu lasá in descrierea celoru vediute, càci pentru asiá ceva se cere o péna dibace si rutinata. Am avutu norocire a vedé cum se facura mai multe dieci centinare de otielu, sub o plóia de schintei ce sariau cá cele mai brilante rachete. Trecuramu prin despartimentulu de fabricarea sinelor, a rótelor de la vagóne, a podurilor, a formării caramidelor, si gratia cavalerilor! càci ne adusera si nisce spene de otielu dreptu aducere aminte de artificiósele despartimente. Apoi esindu prin dosulu etablisimentului, pe unde se scóte materialulu brutu, urcaramu pe nisce potecutie cósta muntelui, oprindu-ne numai la vèrvu.

Intru adevéru eram la-o naltíme ametitóre, dar prospectulu érá cu atât'a mai maretu? Orasiulu întregu cu tóte casele sale curate, cu tóte fabricelé sale maestruóse, zacea naintea nóstra, poleite fiindu de ultiméle raze a-le sórelui apunêndu.

Eram petrushi . . . uimiti si încântati — nici o vorba nu conturbá deliciulu acesta, ce durà vre-o câte-va minute pâna ni se aduse aminte, cá pe séra va fi balu. Atunci luaramu câte o petricica semnu cându mai tóte . . . erau la piciórele nóstre — apoi iute . . . iute coboriramu pe o alta parte, pe unu drumu mai scurtu, càci aveam graba; incepuse deja a inserá.

Ori ce se dice de timpulu ce intrebuintéza damele la toaleta, de asta data nu a fostu de criticatu.

Petrecerea de jocu a fostu fórté animata, si publiculu alesu. Dispositiunea a fostu nencordata, conversarea vivace si atragatóre; dar cum putea sè si fia altu-cum, cându corón'a damelor érá compusa din dame amabile, si române brave?! Regretu numai, cá nu am pututu petrece mai multu timpu in societatea lor, cá astu-felu sè potu enumera mai multe, cari au contribuitu la verv'a astei petreceri nationale. Erau dnele: Brosteanu, Petricu, Iulia Budintianu, Cornelia Decheleanu nasc. Frusia, Moldovanu, Tina Bumbescu nasc. Musta, Albu; drele Elena Patesianu Diaconovicu, Pocreanu, Balanu si alte multe.

Sa jocatu si „calusierulu“ cu multa frumsetia de 5 dni, asemenea si „batut'a“ de 11 dni. Costumele au fostu cele a tieranilor, dar lucrate cu multu gustu si elegantu. Ambele au seceratu aplaude repetite.

In diminétia urmatóre s'au continuatu debaterile, la renunciarea presid. pâna cându sunara 11 óre. Dlu pres. atunci multiamî tuturoru participantilor cu verb'a sa viua si sincera, incheià adunarea invitandu pe toti la anulu vítoriu in Biserica-Alba.

Presiedinte s'a alesu prin aclamatiune dlu deputatu Antonescu.

Atunci si noi sprinteni porniramu catra gara. Ocuparamu locu in vagóne si apoi petrecuti de salutári multe si frumóse, plecaramu din Recitia, ducêndu cu noi cele mai incantatóre suveniru.

La Bogsia-rom, mai priviram odata in dereptu, strinseram manile amicilor, salutaramu cu maramele si apoi porniramu cu-o gândire doioasa, intrebându-ne siguru : de ce nu e datu omului a traî totu indestulatu ?
Emilia Lungu.

Ajutóre pentru ranitii români.

On. Domnule Redactoru !

Primindu de la societatea crucei rosie din Bucuresti alaturat'a epistola de recunoscintia pentru colectele nostre intru ajutoriulu ranitilor români, ve rogâmu a o publicâ, cá dovéda cá banii colectati s'au spedatu la locul competente.

O a dóu'a espeditiune de colecte nóue acusi va urmâ.

Remanendu cu destinsa stima

*Eufrosina Cirlea,
Eufemia Piposiu.*

Bucuresti 1877 luna juliu.

Domnisiórelor *Eufrosina Cirlea* si *Eufemia Piposiu*
in *Alba-Iulia*.

Societatea „Crucei Rosie“ din România, comitetulu centralu, nr. 644.

Domnisiór'a mea !

Am primitu epistola Dvóstre ce mi-ati facutu onóre a-mi adresá la 9 juliu impreuna cu banii tramisi (lei 476, bani 25.)

Am onóre a ve inaintá pe lângá acésta recipis'a nr. 376 si a vi esprimá recunoscintia nóstra pentru staruinti'a ce puneti de a veni in ajutoriulu fratilor nostri cari se lupta pentru sustinerea drepturilor si independintiei române.

Asigurandu-ve, cá voiú dá publicitatii pe câtu se va puté mai neintardiatu list'a de persónele cari au binevoitu a contribuí, ve rogu sè binevoiti a primí asigurarea pré osebitei mele consideratiuni.

Dimitrie Ghica
presiedinte.

Ioanu S. Bobocu
secretariu.

Domnulu Dimitrie Ghica, presiedintele Societatii „Crucea rosia“, ne trimite urmatórea adresa pe care o publicâmu cu placere, apelându din nou la simtintele patriotice si umanitare ale românilor :

Domnule Redactoru !

„Astadi cându gravele eveneminte s'a apropiatu, in câtu dintr'unu momentu in altulu Societatea „Crucea Rosie“ va fi chiamata a coresponde cu missiunea ce are, comitetulu centralu, pe care amu onóre alu presidá, desvólta tóta activitatea posibila pentru indeplinirea datoriiilor sale.

„Inse tóta a nóstra buna vointia va fi in zadaru, déca mai cu séma press'a nu ne va dá concursulu seu spre a stimulá Societatea Româna, care mai cu séma de unu timpu incóce pare a crede cá sacrificiile ce a facutu sânt suficiente.

Ve rogu dar cu staruintia, dle Redactoru, sè binevoiti a ne veni in ajutoru in acésta privintia prin organulu stimabilulu jurnalu ce dirigiati.

„Primiti, ve rogu, dle Redactoru, asigurarea pré osebitei mele consideratii.“

Presiedinte, *Dimitrie Ghica.*

1877 augustu 4.

Spitalulu damelor din Iasi. Citimu in „Curierulu de Iasi: Luni cu trenulu de la 3 óre 30 minute au plecatu din Iasi, ambele directrice ale spitalulu mobil, d-nele *Eliza Liténu* si *Natalia de Soutzo*, spre a instalá acestu spitalu si a incepe functionarea lui. Acum dar prin aceste dómne, cari au bine-meritatu de la intrég'a natiune, incepe a se realisá adeverat'a espresiune a sacrificiulu ce aducu Româncele pentru patria, prin conlucrarea personale pe insu-si câmpulu de lupta. Pentru a-si espune cine-va peptulu contra baionetelorú vrajmasie trebuie curagiu si iubire de patria, inse pentru cá d-nele *Natalia Soutzo* si *Eliza Liténu*, sè plece pe câmpulu de lupta si sè se sacrifice pentru a aduce alinare celor cari pentru Români'a si-au versatu sângele, pentru acésta trebuie, dreptu s'o spunemu, unu curagiu si mai mare si o iubire si mai mare de patria. Aceste dómne dovedescu inse, cá posedu acestu supremu gradu de curagiu si de simtire nationala. Aceste dómne, represintantele adeverate ale tuturor Româncelor de la Tisa pâna la Dnistru, de la Prutu pâna la padurele umbróse ale Balcanilor, sânt dupa trecere de secole, celu ántâiu esemplu la Români, in resboiulu de adi cu Turcia, cá iéu parte activa pe câmpulu de lupta a fíilor României. Le urâmu dar cá esemplulu dloru sè fia urmatu si de alte Românce si sè aiba câtu de putini raniti Români in spitalulu lor. — *Mercuri sér'a* s'a primitu o telegrama care anuncia, cá ambele directrice ale acestui spitalu, dnele *Eliza Liténu* si *Natalia de Soutzo* au ajunsu deja in Bucuresti, si cá astadi voru sosí in Slatina, unde intélnindu-se cu dirigentulu comitetulu, dlu *Nicu Ceaur Aslan*, voru plecá inainte spre *Turnu-Magurele*.

Dlu Vasile Alesandri, precum cetimu in „Correspondintia Provinciala“, in urm'a insistintiei comitetulu dómnelor din Pétra, va tiné o conferintia literara in favorulu soldatilor români raniti.

Dómnele Craiovene au infiintiatu in Craiova unu spitalu specialu chirurgicalu pentru soldatii raniti. De ocamdata elu nu contine decâtu 30 paturi.

Coloni'a francesá din Bucuresti a datu o mare represintatiune, concertu si tombola, in profitulu soldatilor români.

CE E NOU?

Maiestatea S'a, pré gratiosulu nostru monarchu, insocitu de I. S. archiducele *Albrecht*, gen. *Edelsheim*, a caletoritu la *Casiovi'a* pentru a fi de facie la manevrele garnisónei de acolo. Maj. S'a dupa acést'a va visitá manevrele garnisónei din *Budapesta*, eventualu si altele din tíera. — I. S. archiducele *Rudolfu*, mostenitorulu de tronu, a intreprinsu o caletoria prin Orientu, si dilele trecute a sositu in *Atena*.

Batali'a de la Sipe'a. In 21 l. c. *Suleiman* pasi'a cu 50 de mii ómeni a atacatu positiunea bine intarita a rusilor in *Balcanu*, la passulu *Sipe'a*. Dupa o scire a diarnlui „*Daily News*“, rusii erau numai 7000 la numeru, si respinse cu barbatia vehemente atacuri a turcilor; reusít'a luptei in urm'a repetitelor atacuri incliná pe partea inamiculu, când rusii primira nóue intariri, si astfelu numerulu aperatorilor se urcá la 13,000. Lupt'a sângerósa durédia de o septemâna deja, si rezultatulu finalu inca nu e cunoscutu. Ambe partile au suferitu pâna acuma perderi imense; din

partea rusilor gen. Dragomiroff cadîu greu ranitu. — Din Bucuresci se anuncia dîarului „N. Fr. Pr.“: Armat'a româna in 24 aug. pe la Corabi'a trecu Dunarea, si va cooperá cu armat'a russa. Domnitorulu si ministru Bratianu se afla in Corabi'a. Se ascépta lupta noua si decisiva la Plevn'a; trupele române stau la drépt'a estrema; artileri'a româna atrage atentiunea generale si e laudata de toti; trupele de lînga Plevn'a sînt mare parte moldovene. — Totu „Daily News“ scrie: Comandantii rusi au primitu cu bucuria sosirea artileriei române; despre trupele române vorbescu cu respectu deosebitu, pâna acuma neindatinatu.

Demonstratiune turco-fila in Alba-Iulia. In preséra dilei de nascere a Majestãtii Sale imperatului Franciscu Iosifu iluminandu-se si orasiulu Alba-Iulia, la cas'a magistratuala, unde in anii precedenti transparente frumóse reprezentau cu ocaziunea acestei festivitãti portretulu imperatului, estu-anu transparente reprezentara pe sãntulu Stefanu si pe patrón'a Ungariei *cu semilune de-a supra capetelor lor*. Fesuri turcesci uitara sè le puna; dara niste ómeni indignati nu uitara de *a sparge cu pietri in nóptea aceea ferestile*, cá sè dispara de acolo semilun'a barbara pentru totu-de-una.

Decorarea unei domnisióre cu medalia militara. Priutr'unu decretu alu presiedintelui Republicei franceze se conferi de curêndu medali'a pentru bravura militara unei d-sióre Dodu, directórea postulu telegraficu de la Enghien. Dodu s'a distinsu mai ca sèma in timpul resbelulu de la 1870—71. Ea se aflá pe atunci directóre a statiunii telegrafice de a Pithiviers. Germanii cari ocupau acestu orasiu, pusera mân'a pe aparate si gonira pe d-siór'a Dodu la etagiulu ántãiu. Firulu statiunii trecea inse prin camer'a ei, D-siór'a Dodu legá d'asupra si de desuptulu izolatorelui unu firu care trecea printre aparatele de transmisiune pe cari le luase cu sine si astu-felu avea cunoscintia de tóte telegramele prusiane. La finele lui Noemvre o telegrama a statului-maioru stabilitu la Orleans, sosí la Pithiviers la adresá principelui Frideric Carol si i facea cunoscutu situatiunea unui corpu francesu care mergea spre Gien, si marsiurile trebuitóre spre a acoperi acésta trupa si a respinge spre Orleans. D-siór'a Dodu duse imediatu telegrama la suptprefectu care o traduse in trei esemplare si o tramise generarelui francesu amenintiatu. Doi dintre espresii tramisi au fostu ucisi. Celu d'alu treile ajunse la destinatiune. Corpulu de armata franceza fu salvatu. D-siór'a Dodu a fostu pusa in ordinea de dí a telegrafelor si postelor si primí o mentiune onorabila din partea ministerulu de resboiu. Prusianii aflara despre actulu seu de curagiu si erá póte s'o faca sè-lu espieze, cându supraveni armistitiulu. In 1873 d-siór'a Dodu a fostu numita directóre a liniei telegrafice la Enghien. (Românulu.)

Lucruri diplomatice. Cabinetulu din Berolinu a adressatu o nota la Constantinopole, prin care face atentu guvernulu turcescu, cá sè puna stavila crudelitãtilor comise in resboiulu actualu de armat'a turca a supra prinsonierilor si locurilor crestini pacinici, si sè observe datorintiele prescrite in tractatulu internationalu de Genev'a. Cabinetulu din Vien'a, precum si celelalte cabinete europene, s'au asociatu la acest'a nota. — Principele Bismark a sositu la scaldile Gastein, unde va avé întêlnire cu comitele Andrassy.

Intrarea in actiune a românilor, sèrbilor si grecilor, dupa scirile din urma, este iminente. Serbi'a ar fi primitu unu milionu ruble pentru pregatirile la resboiu. — Armat'a româna a facutu unu podu peste Dunare la Corabi'a, care este padítu de trupe din tíera; valórea armatei este recunoscuta si din partile contrarie; diurnalele englese, cari sînt cunoscute de cele mai serióse, vorbescu in termini fórte magulitori despre soldatii români.

La Calafatu turcii au incercatu dilele trecute a ocupá o insula pe Dunare, artileri'a si câte-va batalióne române fura de ajunsu pentru ai respinge din colu de fluviu. Este cunoscutu, cá trei divisiuni trecu Dunarea, si numai o divisiune si câte-va regimente din militi'a româna se afla la Calafatu, si respective pe malulu stîngu alu Dunarii.

Recólt'a de grâne atãtu in Români'a, cátu si la noi in partile transilvane, banatiene si cele de pe lînga riulu Tis'a, a fostu imbucuratória. Pâna acuma curudiulu si vîile inca stau bine.

Miscamintele electorali in Franci'a sînt fórte agitate. Presied. republicei, Mac-Mahon, face visita prin departamente in favorulu monarchistiloru; Thiers si Gambetta in interesulu republicanilor. Gambetta este improcesuatu pentru o vorbire recenta, in care atinse tinut'a maresialului Mac-Mahon; intentarea proc. produse indignatiune mare.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu Augustinu Egri, teologu absolutu din Budapesta alu diecesei Oradane, la 27 aug. si-a serbatu cunun'a cu domnisióra Laura Popu, fic'a dlui protopopu Paulu Popu in Vasiadu, comitatulu Biharea.

Biserica si scola.

La gimnasiulu din Beiusiu in anulu trecut u s'au inscrisu 204 studinti, dintre cari 2 au muritu, 25 au remasu. Dintre cei ce au studiatu pâna 'n fine 160 au fostu români. Viitorulu anu scolasticu se va incepe la 1 septemvre. Directiunea gimnasiala a publicatu si unu „reportu“ despre acestu anu; dar in fruntea reportulu a scrisu titlulu ántãiu in limb'a unгурésca. Ce va sè dica ast'a?

Literatura.

La Iasi — precum ni spune „Stéu'a României“ — va aparé in curêndu unu nou díuaru, intitulatu „Români'a Literara“, sub conducerea unui comitetu.

Carti noué. „Lectiuni de aritmetica“ de Stef. C. Mihailescu, Bucuresci. — „Manualu de sintacsa româna“, de I. C. Stoicescu si I. S. Calinescu, Bucuresci.

Diure noué. „Correspondenti'a Provinciala“ in orasiulu Piétra a reaparutu. — „Aurora“ díuaru politicu, la Tecuci. — „Curierulu de séra“, díuaru politicu de tóte dilele, Bucuresci. — „Resboiulu“ díuaru politicu, la Bucuresci.

Feliurite.

Cãtu costa resbelele. Gasimu in diarulu italianu „Cornelia“ o statistica a supra daunelor ce au causatu diferitele resbele popórelor cari le-au sustinutu.

Resbelele lui Napoleon I costara pe Francia 3 milióne de ómeni si 25 de miliarde franci.

De la 1800 la 1815 cheltuelele de resbelu a Ita-

iei, Prussiei, Spaniei, Rusiei si Anglitterei ajunsesera la sum'a inspaimentatôre de 93 miliarde si perderile de ômeni se suira pâna la 6,745,000.

Anglitter'a mai cheltuî inca in resbelele sale in contra lui Napoleon I. 12 miliarde 300 miliône.

Greci'a îsi cuceri libertatea cu pretiulu de 3 miliarde si mai cheltuira inca pentru dinsa popôrele europene 6 miliarde.

Resbelulu Crimeei costà pe Franci'a dôue sute mii ômeni si 2 miliarde, pe Anglittera 22.000 ômeni si 5 miliarde, pe Piemont 2000 ômeni si 175 miliône, pe Russia 630,000 ômeni si 4 miliarde, pe Turcia 35,000 ômeni si 400 miliône franci. Astu-felu acêsta campania a facutu pe Europa sè piêrdia 889,000 ômeni si 11 miliarde 575 miliône franci.

Resbelulu Italiei costa : pe Francia 80,000 ômeni si 1 miliardu 100 miliône ; pe Italia 60,000 ômeni si 150 miliône, pe Austria 120,000 ômeni si 875 miliône. Totalu 260,000 ômeni si 2 miliarde.

Espeditiunea Siriei costa pe Francia 150,000 ômeni si 125 miliône.

Resbelulu Slesvigului costa pe Prussia 30,000 ômeni si 75 miliône ; pe Austria 15,000 ômeni si 60 miliône ; pe Danimarca 12,000 ômeni si 45 miliône.

Campani'a din 1866 costa pe Austria 65,000 ômeni si 985 miliône ; ér pe Prussia 42,600 ômeni si 3 miliarde 75 miliône.

Resbelulu cu Abisinia, care fu mai multu o preambulare militara, costa pe Anglittera 52,000 ômeni si 255 miliône.

Resbelulu in contra Acantilor costa pe Anglittera 27 miliône.

Si in fine éca-ne la resbelulu din 1870. Dupa raportulu prezentatu Adunàrii Nationale francese de catra ministeru s'a vediutu cã acestu resbelu a costatu pe Francia 9 miliarde 288 miliône ; fara a tiné comptu de valôrea provinciilor cedate, care fiindu de 4 miliarde 333 de miliône, radica perderile la enorma suma de 13 miliarde 621 miliône ; afara de acêsta perira si 225,000 ômeni.

Cheltueele au fostu multu mai mici pentru Germania, care a operatu totu in câmpu inamicu. Bismark a espusu in raportulu seu 1 miliard 148 miliône ; dar elu nu a tinutu comptu si de materialele de resbelu perdute, de pensuni si de cheltueele ocupatiunii. Adaugându tôte aceste s'ar radica suma la 2 miliarde.

Nu vomu insistá mai multu a supra acestoru cifre, cari sânt destulu de elocuentu, ci vomu conchi-de cu Malebranche cã resbelulu este mórtea popôrelor.

Si noi vomu adaugá : Câte imbunatatîri nu s'ar fi pututu face cu aceste miliarde si câte bratie nu s'ar fi datu câmpului si industriei. („Rev. Sciint.“)

Suvenirea mortiloru.

Nicolau Borbola, Nestorulu diecesei oradane, a repausatu. Éta anuciulu de doliu : Capitulu gr. cat. Oradanu in numele seu, si alu numerosilor consângeni cu ânima franta de durere face cunoscuta mórtea iubitului confrate : *Nicolau Borbola de Giungiu* Canonicu Archipresviteru si prepositu Capitulariu alu bisericeii gr. cat. Oradane, vicariu episcopescu, abate de Petur, Profesoru emeritu si doctoru in drepturi, licentiatu in S. S. Theologia, cavaleru alu stralu-

citului ordu Leopoldinu scl. intemplata in urmarea debilitãtii betrãnetielor la 19 augustu 12 ôre din di, in anulu vietii alu 94-le, éra alu preotimei 67-le fiindu provediutu cu Sacramentele moribundilor. Remasitiile pamentesci ale repausatului s'au asiediatu la repausu eternu dupa ritulu gr. cat. in cript'a bisericeii eathedrale, in 21 l. c. la 4 ôre dupa miédiadi. Pentru repausulu sufletului in Domnulu adormitu se tinu S. Liturgia in 22 augustu la 8 ôre deminêtia. Oradeamare, 19 augustu 1877. Fia-i tierin'a usiôra si memori'a binecuventata !

Voci din publicu.

Multiamita publica.

Subscrisulu prin acêsta îmi tinu de cea mai placuta si strinsa datorintia a esprima la acestu locu si a aduce profund'a mea multiamita Onorab D. Stefanu Autonescu deputatu dietalu, pentru generosulu si marinimosulu seu stipendiu de 50 fl., cu care mi-a facutu posibila studiarea cursului I-iu la institutulu pedagogicu din Caransebesiu, precum si pentru vestimintele, cari mi le au donatu cá unui studinte seracu.

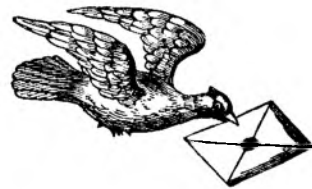
Asemenea primésca fiésca mea multiamita pré bunulu meu invetiatoriu din Bocsia-montana Ioanu Marcu, in a carui scôla mai ântâiu am vediutu lumin'a invetiaturei si care pe lângã aceea m'a si ineztratu cu pregatirile necesarie pentru a puté intrá in institutulu amintitu, cã mi-a esoperatu stipendiulu amintitu pentru de a puté studiá, mi-au mai purtatu de grija totu anulu scolaru ajutorandu-me materialmintu.

In fine promitu, cã prin diligintia si purtare morala me voiu nisui a me face demau de spriginulu bunilor mei protectori.

Bocsia-montana in 8 aug. v. 1877.

Petru Tutunariu
preparandu in cursulu II-lea.

Post'a Redactiunii.

Naseudu. Fiindu lucrulu pré întârdiatu, publicarea a devinitu de prisosu. Pecatu, cã nu ni-ai scrisu indata atunce, precum ai promisu corespondintelui nostru, carele numai din caus'a acêsta nu ni-a scrisu ; astfelu noi remaseramu fara raportu. In viitoru scrie-ni mai iute, ori câtu de scurtu. Necrologulu se póte publicá si mai tardîu.

Dnei M. C. m. P. in Iasi. Vãmu respunsu in epistola particulara.

Dnei G. F. in Braila. Vi s'a tramisu numai decãtu. Complimentele nôstre.

Dlui V. R. B. in Bistritia. De cunva dóra te-ai reurtorsu de la bãi, sè-ti aduci a minte de gentil'a promissiune ce ni-ai facutu !

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu : **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1877. Calea tierii nr. 39.